

Väitöskirjatutkija Kukka Ranta

”Väistämisalueita ei enää ole” – uudet teolliset maankäyttöpaineet saamelaisten kotiseutualueella

Erillisartikkeli saamelaisten totuus- ja sovintokomissiolle

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

MAJ AND TOR
NESSLING FOUNDATION

Saamelaisten moninkertainen taakka

- Nykyiset sukupolvet yrittävät yhä sopeuttaa saamelaista elämäänsä aiempien sukupolvien aikana tapahtuneisiin valtaviin ympäristön muutoksiin.
- Saamelaisten kotiseutualueeseen kohdistuu uusia teollisia maankäyttöpaineita energiasiirtymän tarpeisiin.

Teolliset maankäyttöpaineet saamelaisalueella

- Paine tuulivoimaloiden rakentamiseksi ja uusien kaivosten avaamiseksi saamelaisalueilla kasvaa koko ajan – niillä on jo varsin pitkä historia erityisesti Norjassa ja Ruotsissa.
- Monille saamelaisille energiasiirtymä näyttätyy **mustana, tai vihreänä kolonialismina**.

Maankäyttöpaineet Käsivarren paliskunnassa

- Kaivosmineraaleja Käsivarren alueella on selvitetty 1950-luvulta alkaen ja arvioiden mukaan alueella on useita metalleja, jotka ovat keskeisiä energiasiirtymässä.
- Alueen saamelaiset kokevat, ettei heillä ole lakia turvanaan eivätkä he ole tasaveroisia neuvottelukumppaneita.

Maankäyttöpaineet Lapin, Ivalon ja Hammastunturin paliskunnissa

- Paliskunnat ovat pitkään kärsineet monenlaisesta maankäytöstä alueillaan, kuten metsätaloudesta, vesivoimasta, turismista, puolustusvoimien toiminnasta, koneellisesta kullankaivuusta sekä autoteollisuuden kylmätestaustoiminnasta, sekä myös ilmastonmuutoksen tuomista ympäristön muutoksista.

Koneellinen kullankaivuu saamelaisten kotiseutualueella

Saamelaiskäräjien, saamelaisten paliskuntien ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittajien kanta koneelliseen kullankaivuuuseen on lähtökohtaisesti kielteinen, sillä sen vaikutukset ympäristöön ja poronhoitoon ovat huomattavia, eikä kaivostoimintaa korvaavia maita enää ole olemassa.

Kuvat: Kukka Ranta, Kuttura 2018.

Tuulivoima saamelaisten kotiseutualueella

- *”Saamelaiskäräjät pitää valitettavana sitä, että saamelaisten kotiseutualueelle ulottuva aurinko- ja tuulivoimaselvitys on käynnistetty **saamelaisilta salassa.**”*
- *”Lapin liitolla **ei ole saamelaisten vapaata tietoon perustuvaa ennakkosuostumusta** skenaariolle, jossa saamelaisten kotiseutualueelta osoitetaan soveltuvia aurinko- ja tuulivoima-alueita.”*

Kolonialistiset yhteiskuntarakenteet

- Uudet teolliset maankäyttöpaineet ja toistuva saamelaisten sivuuttaminen itseään koskevassa päätöksenteossa asettavat saamelaisyhteisöjen jaksamisen hyvin vakavan uhan eteen, mihin valtayhteiskunta vaikuttaa keskeisesti syrjivillä toimillaan.

Jäämeren rataa vastustava suojelutapahtuma Inarin Jäniskoskella syyskuussa 2018. Banderollissa lukee inarinsaameksi: ”meidän maat, meidän tulevaisuus”. Kuva: Kukka Ranta

Psykologinen taakka

- Aineistossa toistuu jatkuva uhka maiden loppumisesta, pelko saamelaiskulttuurin jatkuvuuden katkeamisesta ja perinteisen poronhoidon loppumisesta.
- Keskeinen tekijä saamelaisten hyvinvoinnin vahvistamiseksi on saamelaisten itsemääräämisoikeuden vahvistaminen.

Suomen Saamelaisnuorten järjestämä mielenosoitus saamelaiskäräjälain uudistamisen puolesta. Kuva: Kukka Ranta, 2022.

Miten eteenpäin?

- Jotta saamelaisten totuus- ja sovintokomission työ voisi onnistua Suomessa, **tulee valtion korjata syrjiviä rakenteitaan.**
- Suomen tulee vahvistaa saamen kansan itsemääräämisoikeutta, ennakkosuostumuksen periaatetta ja saamelaisten tosiasiallista yhdenvertaista asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Saamelaisten kansallispäivänä 2023 mielenosoitus saamelaiskäräjälain uudistamisen puolesta Helsingin Kansalaistorilla. Kuvat: Kukka Ranta.

Olu giitu, spä'sseb, takkâ, kiitos!

kukka.ranta@ulapland.fi

MAJ AND TOR
NESSLING FOUNDATION